

oping their self-awareness, ethics and culture, will promote the education of a holistic inner personality, a full-fledged subject of culture with full harmony of words, feelings and deeds, moral assessment of the world and seeks to make it better by his actions.

Key words: St. Iov Pochaiivsky, educational activity, Ukrainian self-consciousness, ethics, culture, future teachers.

Отримано: 12.10.2020 р.

УДК 37.02

DOI: 10.32626/2309-7086.2020-17-2.146-153

Марія Пентиліук

ORCID 0000-0001-742709735

*докторка педагогічних наук професорка
Херсонський державний університет*

Ірина Гайдаєнко

ORCID 0000-0003-1401-7826

*кандидатка філологічних наук, доцентка
Херсонський державний університет*

Світлана Мунтян

ORCID 0000-0001-6550-5411

*кандидатка педагогічних наук, доцента
Херсонський державний університет*

Тетяна Окуневич

ORCID 0000-0001-6972-6983

*кандидатка педагогічних наук, доцентка
Херсонський державний університет*

МЕТОДИ І ПРИЙОМИ ВИХОВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ УЧНІВ У СВІТЛІ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ І. ОГІЄНКА

У статті звернено увагу на проблему виховання мовної особистості учня, проаналізовано методологічні основи та роль методологічного інструментарію у вихованні особистості учня засобами української мови. З'ясовано основні положення сучасних досліджень щодо виховання мовної особистості, що тісно переплітаються з практичними порадами І. Огієнка, який свого часу розробив настанови і рекомендації, що сприятимуть удосконаленню шкільної системи виховання. Проаналізовано систему методів і прийомів виховання мовної особистості учнів, обґрунтовано структуру їх, виокремлено ті, що сприяють гармонійному розвитку особистості учня.

Ключові слова: методи виховання, прийоми виховання, мовна особистість, педагогічні настанови, методологія виховання, виховання особистості.

Входження України в європейський освітній простір зумовлює розбудову національної системи освіти, її модернізацію, спрямовану на підготовку молодого покоління до активної життєдіяльності в якісно нових умовах сьогодення. Державна національна програма «Освіта. Україна ХХІ ст.» та Концепція національного виховання головним завданням мовної освіти вбачають у вихованні культури, формуванні інтелекту, розвитку мовленнєвих здібностей особистості в процесі розв'язання нею життєвих проблем (побутових, виробничих, духовних) засобами мови.

Аналіз наукових досліджень свідчить про постійний пошук науковців у розв'язанні проблеми виховання мовної особистості. Науковий феномен «мовна особистість» розглядати у своїх працях Г. Богін, Й. Вейсгербер, Т. Дрідзе, Ю. Караулов, О. Леонт'єв, В. Маслова, Л. Мацько та ін.

У лінгвістиці, педагогіці, психолінгвістиці та лінгводидактиці цій проблемі приділяли увагу О. Біляєв, А. Богуш, М. Вашуленко, І. Зимня, Ю. Караулов, О. Леонт'єв, С. Максимюк, І. Огієнко, Г. Онкович, Л. Паламар, М. Пентилюк, В. Сухомлинський та ін. Однак і сьогодні це питання на часі, оскільки народжується нова методика, яка висуває нові вимоги до навчання і виховання особистості, що вимагає переосмислення змісту, методів, прийомів і засобів виховання.

Розв'язання цієї проблеми потребує усталеної системи організації виховної роботи в освітніх закладах, нових напрямів розвитку мовної і літературної освіти й урахування загальноєвропейських рекомендацій з питань виховання мовної особистості.

У статті розглядаються актуальні проблеми виховання у контексті сучасної технології виховання особистості. Аналізуються методологічні основи виховання мовної особистості, роль методичного інструментарію у її вихованні засобами української мови та літератури.

Проблема розвитку та виховання мовної особистості в Україні належить до найбільш актуальних соціальних аспектів суспільного життя і потребує наукового обґрунтування сутності основних чинників цього процесу, оскільки саме новому поколінню – сучасним школярам – належить майбутнє України, а зберігати надбання предків, утверджувати нову національну культуру, неможливо без знання української мови, без любові та пошани до неї.

Н. Мирончук, розглядаючи питання виховання особистості, звертає увагу на те, що «Успіх справи виховання визначається тим, наскільки вчителі, вихователі усвідомили свою національну сутність, прониклися ідеєю гармонійного виховання особистості, осягли творчий набуток народних методів і засобів виховання та співвіднесли його з досягненнями сучасної педагогічної науки» [5, с. 274]. Ці ідеї проповідував свого часу й І. Огієнко розробивши низку рекомендацій, порад щодо змісту, форм, методів і засобів виховання особистості, які мають стати взірцем для сучасного вчителя / вихователя і сприятимуть вдосконаленню шкільної системи виховання. Зокрема, це практичні поради: «Навчаймо дітей своїх українською мовою» (1961), «Хвалімо Бога українською мовою!» (1962) та ін.

Педагогічні настанови вченого ґрунтуються на глибокому розумінні дитини, сутності пізнавальних процесів її, виявляються в зацікавленні щодо особистісного духовно розвитку, національного самозбереження українського народу. Завдання виховання І. Огієнко вбачав у глибокому вивченні та розумінні рідної мови, історії, збереження традицій народу, у повсякденному використанні його багатющої скарбниці виховних настанов, методів і засобів.

Провідне місце в духовно-інтелектуальному розвитку особистості посідає гуманізація виховного процесу, важливим складником якого є питання технології виховання особистості, зміст якої впливає із методології виховання, системи методів, прийомів, засобів і форм виховної роботи в школі, зокрема на уроках української мови і літератури та в позаурочний час. На думку С. Максимюка, «основною рушійною силою процесу виховання особистості учня є суперечності, що виникають між набутим досвідом поведінки і новими цілями та можливостями» [4, с. 222]. Актуальність вивчення методології виховання зумовлена низкою суперечностей:

- багатим арсеналом методів виховання (І. Бех, Н. Волкова, Н. Мойсеюк, С. Максимюк, В. Омеляненко, А. Кузьмінський та ін.) та обмеженим використанням їх у практиці роботи учителів і вихователів;

- традиційними уявленнями про методологію виховання особистості і потребою часу розширити ці уявлення шляхом збагачення їхніх знань новими науковими дослідженнями;
- традиційною системою навчання і виховання, орієнтованою на засвоєння системи знань і виховних правил, та об'єктивною потребою застосування їх у повсякденній комунікативній діяльності учнів.

Ці суперечності впливають на методологію виховання і своєю чергою викликають суперечності в практиці виховної роботи.

Методологічна основа виховання мовної особистості досі залишається здебільшого об'єктом наукових досліджень педагогів та лінгводидактів і не набула широкого впровадження в практику освітніх закладів, що звужує уявлення про розмаїття методичного інструментарію виховної роботи в сучасній школі та функційні можливості освіти загалом. Нерідко в практиці виховання використовуються розрізнені форми і методи, часом надмірна кількість їх не дає позитивного результату: учні залишаються байдужими до тих виховних заходів, які організовує вчитель-словесник чи класний керівник. А головне у вихованні мовної особистості – поєднати навчальні й виховні дії впливу на учнів, зробити їх зацікавленими співучасниками цього процесу. Отже, виникає необхідність з'ясувати методологічні засади відбору й застосування методів виховання у поєднанні їх з методами навчання.

Для висвітлення цих засад необхідно розкрити значення поняття «методологія». За філософським словником, методологія – 1) вчення про методи пізнання та перетворення дійсності; 2) сукупність прийомів дослідження, що застосовуються в певній науці. Загальним методом розвитку наукового пізнання є матеріалістична діалектика, методологічна функція якої реалізується через систему закономірностей і принципів [9, с. 373-374].

В «Енциклопедії освіти» визначає методологію як одне з найбільш невизначених, багатозначних і навіть суперечливих понять. Розрізняють кілька рівнів методології: зміст першого рівня – це філософське знання; другого – загальнонаукова методологія (системний і діяльнісний підходи, характеристика різних типів досліджень); третього – конкретна наукова методологія, тобто сукупність методів, принципів дослідження, які застосовуються в тій чи тій спеціальній науковій дисципліні [Енциклопедія освіти, с. 498]. Для нашого дослідження найбільш прийнятним є третій рівень, оскільки саме він дає змогу визначити методологічні засади виховання учнів загалом і мовної особистості зокрема. Методологічні засади, на нашу думку, мають відбивати загальнофілософські уявлення про теорію й методику виховання особистості, закономірності та методи, зв'язки їх з принципами виховання.

Аналіз наукових досліджень останніх років засвідчив, що в теорії і практиці виховання особистості важливу роль відіграють механізми виховання (Н. Волкова, В. Галуз'як, С. Максимюк, Н. Мойсеюк, М. Сметанський та ін.), що забезпечують існування певних закономірностей виховного процесу (В. Галуз'як, С. Гончаренко, С. Максимюк, М. Сметанський та ін.).

Принципи виховання (І. Бех, С. Гончаренко, Я. Коменський, А. Кузьмінський, О. Любар, Ж.-Ж. Руссо, Г. Сковорода, М. Стельмахович, В. Сухомлинський, К. Ушинський, І. Цимбалюк та ін.) як механізми і закономірності активно впливають на виховання особистості й мовної зокрема, що реалізуються насамперед на уроках української мови та літератури й інших гуманітарних дисциплін, у позакласній і позашкільній роботі; вибір / відбір методів і прийомів як способів розв'язання виховних завдань й активного впливу вчителя / вихователя на учнів.

Визначені методологічні засади забезпечують гуманізацію виховання мовної особистості; спрямовані на особистісно орієнтоване виховання; завдя-

ки ним легше визначити роль гуманітарних дисциплін, насамперед української мови і літератури у навчально-виховному процесі; сприяють ефективному вибору й застосуванню методів, прийомів, засобів і форм виховної роботи.

Виховання особистості вимагає визначення завдань, змісту і принципів, тобто що робити, а методи, прийоми, засоби виховання орієнтують учителя на те, як робити. К. Ушинський методи виховання називав інструментами конкретної діяльності педагога, а А. Макаренко визначав метод виховання як інструмент дотику до особистості.

К. Ушинський, обґрунтовуючи принципи, методи, засоби і форми виховання, наголошував, що вихователі мають добре знати особливості розвитку учнів. «Якщо педагогіка хоче виховувати людину у всіх відношеннях, – писав учений, – то вона повинна попереду пізнати її також у всіх відношеннях [9, с. 28].

Традиційно вважається, що перший визначив методи виховання німецький педагог І. Герbart. Збагатили теорію виховання П. Блонський, А. Макаренко, М. Пістрак, К. Ушинський, С. Шацький та ін. Більшість учених розглядали виховання не як засіб впливу на учнів, а як розумну й змістову організацію життя і діяльності їх. У працях П. Блонського і С. Шацького, популяризувалася ідея внутрішнього стимулювання учнів у процесі виховання, що знайшла свій розвиток у вітчизняній психології. Ідеї гуманності, поваги до дітей, турботи про їх всебічний розвиток склали основу методів виховання (Ю. Бабанський, С. Гончаренко, С. Максимюк, Н. Мойсеюк, М. Фіцула), що допомагає вчителю свідомо обрати й ефективно застосувати той чи той метод відповідно до навчальних завдань.

У педагогічній літературі є чимало трактувань поняття «методи виховання». Так, В. Омеляненко і А. Кузьмінський методи виховання розглядають як способи впливу вихователя на свідомість, волю та поведінку вихованця з метою формування в нього стійких переконань і певних норм поведінки [7, с. 197]. Подібне визначення подає С. Максимюк: «Метод виховання – спосіб впливу на свідомість, почуття, волю, поведінку і систему відносин учня з метою формування активних громадян України» [4, с. 307]. Отже, методи виховання – це способи морального впливу на учнів, взаємодії і взаємозв'язку між учителем і учнями, спрямовані на формування в останніх сталих поглядів, переконань і навичок дотримання норм поведінки у міжособистісних контактах й узаємостосунків Науковці В. Галузяк і М. Сметанський розглядають методи виховання як «способи прямого й опосередкованого впливу виховання на свідомість, почуття і поведінку вихованців із метою розвитку в них бажаних якостей, ціннісних орієнтацій, навичок і переконань» [1, с. 308]. Прямий вплив учителя на учнів здійснюється в процесі безпосередньої взаємодії учасників навчання через дискусії, поради, покарання, заохочення тощо. Опосередкований – засобами доцільної організації соціального та предметного оточення вихованців (організація колективних видів діяльності, регулювання міжособистісних стосунків у колективі та ін. [Там само]. М. Фіцула під методами виховання розуміє «способи взаємопов'язаної діяльності вихователів і вихованців, спрямованої на формування у вихованців поглядів, переконань, навичок і звичок поведінки» [11, с. 330].

Найбільш повне визначення методів виховання подає «Український педагогічний словник»: «Методи виховання – сукупність загальних способів розв'язання виховних завдань і здійснення виховних взаємодій, способів взаємопов'язаної діяльності вихователів і вихованців, спрямованих на досягнення цілей виховання; сукупність специфічних способів і прийомів виховної роботи, які використовуються в процесі формування особистісних якостей учнів для розвитку їхньої свідомості, мотиваційної сфери й потреб, для вироблення навичок і звичок поведінки й діяльності, а також їх корекції і вдосконалення» [2, с. 206].

Отже, методи виховання – це способи досягнення чи розв’язання конкретного завдання вчителем / вихователем на основі впливу на особистість учня в процесі міжособистісної діяльності і взаємозв’язку. Це своєрідна система виховних засобів і прийомів, принципів, що діалектично взаємопов’язані, взаємозумовлені діяльністю учителя й учнів, яка спрямована на розв’язання завдань виховання мовної особистості.

У цьому ключі слушну думку висловлює Н. Мойсеюк, вважаючи, що метод виховання «означає не тільки спосіб, шлях впливу на вихованця, а й спосіб спільної діяльності, спільний шлях досягнення бажаної мети виховання» [6, с. 450]. На наш погляд, методи виховання – система способів взаємодії учасників виховного процесу (учителя і учнів) з метою усвідомлення останніми морально-ціннісних орієнтирів, своєї соціальної місії і набуття позитивних якостей особистості у своєму становленні й розвитку.

Методи тісно пов’язані з прийомами виховання, як цілого і його частин. Як стверджує М. Фіцула, «прийом виховання – частина, елемент методу виховання, необхідний для ефективного застосування методу в конкретній ситуації» [11, с. 330]. Методи і прийоми виховання органічно пов’язані з методами навчання як «упорядковані способи взаємопов’язаної діяльності вчителя й учнів, спрямовані на розв’язання навчально-виховних завдань» [2, с. 206]. Для нашого дослідження це особливо важливе, оскільки виховання мовної особистості здійснюється як на уроках української мови та літератури, так і в позакласній роботі, унаслідок чого відбувається взаємодія методів і прийомів навчання та виховання.

Досліджуючи означену проблему, науковці А. Кузьмінський і В. Омеляненко відзначають, що «методи і прийоми виховання є своєрідними інструментами в діяльності педагога. Але для ефективності застосування їх необхідно використовувати певні засоби – надбання матеріальної і духовної культури (художня література, радіо, телебачення, кіно, образотворче мистецтво, архітектура та ін.), форми та види виховної роботи (бесіди, збори, ігри, спортивна, гурткова робота, конференції та ін.), що використовуються у процесі дії того чи того методу» [7, с. 197].

Засоби виховання різняться від методів і прийомів тим, що прийом – це одиничний вплив на вихованця, а засіб – сукупність прийомів. Наприклад, спілкування мовців – засіб виховання, а репліка в діалозі – прийом. Невипадково Н. Мойсеюк розглядає методи виховання як сукупність засобів і прийомів формування в учнів тих чи тих якостей у взаємозв’язку з прийомами і засобами [6, с. 448].

Засоби виховання – слово, книга, гра, праця – супроводжують методи і представляють сукупність прийомів. Як відомо, основним засобом виховання є спілкування, без якого не можливе становлення мовної особистості учня. А навички спілкування формуються засобами української мови і літератури як шкільних предметів, що лежать в основі виховання учнів основної школи.

Методи виховання формувалися впродовж тривалого часу. Мінялися зміст і форми виховання, мінялися і його методи. Тому маємо різні класифікації методів.

Найбільш поширеною є класифікація методів виховання, спрямована на розвиток різних сфер особистості (інтелектуальної, емоційно-вольової, поведінково-діяльнісної). За цією ознакою виділяють методи переконання, організації діяльності, стимулювання поведінки школярів, тренування, різностороннього впливу на свідомість, почуття і волю учнів, регулювання й коригування поведінки та діяльності вихованців (М. Болдирев, М. Гончаров, Ф. Корольов, І. Огородников, Г. Щукіна) [6]. Кожний із цих методів використовується учителями-словесниками в процесі виховання мовної особистості засобами української мови і літератури такою ж мірою, як і / викладачами інших предметів.

Пропоновані дослідниками інші класифікації методів виховання теж здатні забезпечити формування мовної особистості учнів основної школи. Так, наприклад, Н. Мойсеюк у своїй класифікації виділяє чотири групи методів, що утворюють відповідну систему: 1) методи усвідомлення цінностей суспільства; 2) методи організації діяльності і формування досвіду суспільної поведінки; 3) методи стимулювання поведінки і діяльності; 4) методи педагогічної підтримки [6, с. 450]. Для нашого дослідження найбільш прийнятними є перша і друга групи методів та їх різновиди, зокрема, такі як розповідь, роз'яснення, навіювання, бесіда, диспут, приклад, тренування та ін. Особливості цих методів полягають у їхній вербальності (усне і писемне мовлення), у використанні слова як основного виховного засобу, зверненого до свідомості учня, що забезпечує активний мисленнєво-інтелектуальний розвиток їх. Ці методи мають здатність впливати на свідомість вихованців, викликати в них роздуми і переживання. Так, «за допомогою змістового й емоційно забарвленого роз'яснення педагога учні усвідомлюють суть суспільної цінності, осмислюють її, проявляють емоційно-ціннісне ставлення до неї, що в кінцевому результаті сприяє формуванню переконань, життєвої позиції особистості» [6, с. 45]. Таку ж роль виконують бесіда, розповідь та інші методи, що дають змогу учням усвідомити й осмислити роль української мови у культурному розвитку суспільства і кожної людини.

З-поміж сукупності класифікацій методів виховання нам найбільш імпульсує класифікація, запропонована В. Галузяком і М. Сметанським, у якій ураховано психологічні механізми розвитку мотиваційно-ціннісної сфери особистості, на які повинен спиратися вчитель у своїй виховній діяльності. Науковці виділяють чотири групи методів:

- методи впливу на підсвідомість вихованця: педагогічно доцільна самопрезентація вчителя, навіювання;
- методи звернення до свідомості вихованців: переконування, дискусія, приклад;
- методи організації поведінки вихованців: вимоги, доручення, створення ситуацій, рольові ігри;
- методи оцінювання і корекції поведінки вихованців: покарання, заохочення [1, с. 309].

Перша група методів орієнтована на особистість учителя, його педагогічну здібності й професійну майстерність. Для учнів основної школи (підлітковий вік) особа вчителя сприймається як взірець для наслідування манери спілкування, поведінки, мовленнєвої культури тощо. Наступні дві групи передбачають власне процес виховання, різні способи впливу на особистість учня, враховуючи при цьому активний інструментарій впливу – засоби української мови і літератури. Особливо акцентуємо на методах переконування, прикладу, дискусії, а також організації поведінки під час спілкування (створення мовленнєвих ситуацій, використання імітацій та рольових ігор).

Разом із тим, у вихованні мовної особистості засобами української мови і літератури важливу роль відіграють і такі методи, як приклад, управління, створення виховуючих ситуацій та ін. Розглядаючи метод прикладу, М. Фіцула зазначає: «Особливість виховного впливу прикладу полягає в наочності, конкретності його дії. І що ближчий і зрозумілий учневі приклад, то більша його виховна сила [11, с. 338]». Метод управління полягає в поступовому створенні умов, за яких учень виконує певні навчальні дії, що сприяють виробленню і закріпленню позитивних форм поведінки. Стосовно мовної особистості вправління виявляється у виконанні учнями різноманітних ситуативних вправ, що впливають на засвоєння норм мовленнєвої поведінки й формування комунікативної компетентності.

Як бачимо, більшість дослідників надають перевагу словесним методам, зокрема впливу на особистість (мовну і мовленнєву), про що слушно зауважував В. Сухомлинський: «У руках вихователя слово – такий же могутній засіб, як музичний інструмент у руках музиканта, як фарби в руках живописця, як різець і мармур у руках скульптора. Як без скрипки немає музики, без фарб і пензля – живопису, без мармуру і різця – скульптури, так без живого, трепетного, хвилюючого слова немає школи. Слово – це ніби той місточок, через який наука виховання переходить у мистецтво, майстерність» [8, с. 5].

Отже, методи виховання є тими чинниками, які в комплексі з навчальними прийомami сприяють вихованню гармонійно розвиненої, духовно багатой мовної особистості учнів засобами є українська мова і література. А використання в педагогічній практиці виховних положень наукового спадку І. Огієнка, сприятиме формуванню у школярів національної свідомості, розвитку загальнолюдських цінностей, любові і добра до ближнього.

Список використаних джерел і літератури:

1. Галузяк В.М., Сметанський М.І., Шахов В.І. Педагогіка: навч. пос. Вінниця: Книга-Вега, 2003. 416 с.
2. Гончаренко С.І. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 374 с.
3. Енциклопедія освіти. Київ: Юрінком Інтер, 2008.
4. Максимюк С.П. Педагогіка: навч. пос. Київ: Кондор, 2005. 667 с.
5. Мирончук О. Гуманістичні погляди Івана Огієнка щодо виховання особистості дитини. *Іван Огієнко у діалозі культур і духовності (Огієнківські читання у Чудодієво)*: зб. наук. праць / за ред. проф. П.Ю. Сауха. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. С. 274-280.
6. Мойсеюк М. Педагогіка: навч. пос. Київ, 2007. 656 с.
7. Омеляненко В.Л., Кузьмінський А.І. Теорія і методика виховання: навч. пос. Київ: Знання, 2008. 415 с.
8. Сухомлинський В.О. Щоб у серці жила Батьківщина. Київ: Рад. школа, 1965.
9. Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори: у 2-х т. Київ: Рад. школа, 1983. Т. 1. 496 с.
10. Філософський словник / за ред. В.І. Шинкарука. 2-е вид., переробл. і доповн. Київ: Головна редакція УРЕ, 1986. 800 с.
11. Фіцула М.М. Педагогіка: навч. пос. Київ: Академвидав, 2009. 560 с.

References:

1. Haluziak V.M., Smetanskyi M.I., Shakhov V.I. Pedagogika: navch. pos. Vinnytsia: Knyha-Veha, 2003. 416 s.
2. Honcharenko S.I. Ukrainyskyi pedahohichnyi slovnyk. Kyiv: Lybid, 1997. 374 s.
3. Entsyklopediia osvity. Kyiv: Yurinkom Inter, 2008.
4. Maksymiuk S.P. Pedagogika: navch. pos. Kyiv: Kondor, 2005. 667 s.
5. Myronchuk O. Humanistychni pohliady Ivana Ohiiienka shchodo vykhovannia osobystosti dytyny. *Ivan Ohiiienko u dialozi kultur i dukhovnosti (Ohiiienkivskiy chytannia u Chudodiievo)*: zb. nauk. prats / za red. prof. P.Iu. Saukha. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2010. S. 274-280.
6. Moiseiuk M. Pedagogika: navch. pos. Kyiv: 2007. 656 s.
7. Omelianenko V.L., Kuzminskyi A.I. Teoriia i metodyka vykhovannia: navch. pos. Kyiv: Znannia, 2008. 415 s.
8. Sukhomlynskyi V.O. Shchob u sertsy zhyla Batkivshchyna. Kyiv: Rad. shkola, 1965.
9. Ushynskyi K.D. Vybrani pedahohichni tvory: u 2-ky t. Kyiv: Rad shkola, 1983. T. 1. 496 s.
10. Filosofskiy slovnyk / za red. V.I. Shynkaruka. 2-e vyd., pererobl. i dopovn. Kyiv: Holovna redaktsiia URE, 1986. 800 s.
11. Fitsula M.M. Pedagogika: navch. pos. Kyiv: Akademvydav, 2009. 560 s.

The article draws attention to the problem of educating the language personality of the student, methodological bases and the role of methodological tools are analyzed in the education of the students' personality by means of the Ukrainian language. The main statements of modern research on the education of language personality have been clarified, which is closely connected with the practical advice of I. Ohienko, who once developed guidelines and recommendations that help improve the school educational system. The system of methods and techniques of language education of students' personalities is analyzed; their structure is substantiated, those that contribute harmonious development of the students' personality are singled out.

Key words: educational methods, techniques, language personality, pedagogical guidelines, methodology of education, personal education.

Отримано: 29.10.2020 р.

УДК 001(477)Огієнко:378.017:316.614

DOI: 10.32626/2309-7086.2020-17-2.153-159

Світлана Поліщук

ORCID 0000-0002-1325-0143

кандидат педагогічних наук, доцент

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

СОЦІАЛІЗУЮЧИЙ ВПЛИВ НАУКОВОГО ДОРОБКУ ІВАНА ОГІЄНКА НА ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

У своїй статті автор небезпідставно звертає увагу на необхідність поглиблення процесу виховання учнівської та студентської молоді в наші дні, тобто дні, коли поглиблюється демократизація вітчизняної школи, коли відбувається активна трансформація моральних і духовних цінностей, коли спостерігається знівелювання процесу виховання як учнівської, так і студентської молоді.

Ключові слова: педагогіка, навчання, виховання, студент, учень, молодь, процес, покоління.

Виховання підростаючого покоління завжди було і є надзвичайно актуальним на всіх етапах суспільного розвитку. Особливо важливого значення набуває ця проблема в наш час, коли поглиблюється демократизація вітчизняної школи, коли Українська держава починає входити в європейський і світовий освітній простір, коли відбувається активна трансформація моральних і духовних цінностей, коли спостерігається нівелювання процесу виховання як учнівської, так і студентської молоді. Тому не даремно ряд провідних вчених-педагогів на сьогоднішній день небезпідставно стурбовані процесом виховання підростаючого покоління. Тільки вихована на високих моральних цінностях людина займає чітку громадську позицію в суспільстві й неухильно їй слідує. Особливо важливе місце в даному контексті займає духовне виховання, яке сприяє формуванню і становленню людини як особистості. Лише духовно сильна і морально стійка людина здатна на високі звершення і на самопожертву; на високий громадянський обов'язок [6, с. 149].

Проблемам розвитку ідей виховання в нашій державі приділялась постійна увага провідних вчених-педагогів України, на різних етапах її розвитку. Так якщо взяти до уваги ХХ століття (період становлення молоді Української держави), то проблема виховання знайшла своє відображення в наукових доробках таких вітчизняних вчених-педагогів як: М. Драгоманов, С. Русова, Я. Чепіга, О. Залужний,